

SANDRA ZARIŅA,

VDI DARBA AIZSARDZĪBAS

NODAĻAS VADĪTĀJA

Būvniecības nozare ir riskants uzņēmējdarbības veids: katru gadu visā Eiropas Savienībā dzīvību zaudē vairāk nekā 1000 šajā nozarē nodarbināto cilvēku. Taču vēl vairāk cieš no veselības problēmām. Negadījumi darba vietās ir viens no galvenajiem traumu un veselības problēmu iemesliem, taču ļoti bieži būvniecībā nodarbinātie cieš arī no balsta un kustību sistēmas traucējumiem.

Darba drošība būvniecībā

Pašreizējās ekonomiskās krīzes iespaidā daudzi uzņēmumi darba aizsardzību atstāj otrajā plānā un uzmanību pievērš lietām, kas saistītas ar uzņēmuma izdzīvošanu. Taču arī tagad darba aizsardzība nedrīkst būt mazsvarīga. Latvijas situācija parāda – kaut arī ekonomiskās recesijas dēļ būvniecība piedzīvo pārmaiņas un pēdējos gados krasi ir samazinājušās darba vietas, šajā sektorā joprojām ir daudz smagu traumu un liels nelaimes gadījumu skaits ar letālām sekām. Būvniecība ir otra riskantākā nozare pēc darba vietā dzīvību zaudējušo skaita: šogad jau 7 cilvēki (salīdzinājumam – visā 2008. gadā bija 12). Taču, tā kā nozarē joprojām pastāv nelegālās nodarbinātības risks, iespējams, šie dati nav līdz galam objektīvi.

Negadījumi ir galvenais traumu iemesls, un bieži vien tie notiek pašu darbinieku nolaidības, pārgalvības vai nevērības dēļ. No šī gada 1. janvāra līdz 30. oktobrim traumas kopumā guvis 901 nodarbinātais, turklāt lielākā daļa (399) ir gūta, neievērojot darba drošības noteikumus vai instrukcijas. Otrs biežākais nelaimes gadījumu cēlonis ir nepietiekama darbinieka uzmanība (277 reizes). Tāpat traumas bieži tiek gūtas Ceļu satiksmes noteikumu neievērošanas, nepietiekamas darbinieku instrūēšanas un apmācības, nepietiekamas kontroles, kā arī drošības aprīkojuma trūkuma dēļ.

Risku novērtēšana

Tas ir pirmais svarīgais solis ceļā uz drošām un veselībai nekaitīgām darbvietām, jo īpaši būvlaukumā, kas tiek kvalificēts kā paaugstinātas bīstamības objekts. Saskaņā ar likumu darba devējam ir jānovērtē savu darbinieku veselībai un drošībai pastāvošais risks. Tas ir vienkāršs process, kurā vajadzētu aktīvi iesaistīt visus attiecīgās darbavietas cilvēkus. Vispirms ir jānosaka apdraudējumi, kas varētu izraisīt negadījumus, traumas un neapmierinošu veselības stāvokli. Pēc tam jāizvērtē, kuras ir potenciālās riskam pakļautās personas un kādos apstākļos šāds apdraudējums varētu rasties. Darba devējam ir jānovērš vai vismaz jāsamazina konstatētie riski, jānovērtē pastā-

vošo aizsardzības pasākumu atbilstība, jākontrolē jebkuri riski un jāpārskata profilaktiskie pasākumi.

Papildus tam darba devējam arī jāinformē un jāizglīto darbinieki par aprīkojuma izmantošanu un pareiziem apstrādes paņēmieniem. Turklāt šis process nedrīkst būt tikai formāls. Darbinieku informēšanas procesā ļoti svarīga ir darba devēja attieksme pret darba drošību. Bieži vien cilvēki domā, ka visu labi zina, tāpēc darba devējam ir jāveic intensīvs izskaidrojošs darbs, kas mazinātu nevajadzīgu pārgalvību.

Pastāv aizspriedumi, ka darba drošības pasākumu ievērošana ir dārgs un laikietilpīgs process. Taču realitātē daudzus nelaimes gadījumus ievērojami var samazināt, īstenojot pat pavisam vienkāršus, taču iedarbīgus pasākumus. Piemēram, uzlabojot telpu apgaismojumu, nekavējoties notīrot izlijušu šķidrumu un novācot uz zemes nostieptos vadus. Tāpat daudzas problēmas iespējams novērst, ievērojot pastāvošos tiesību aktus drošības un veselības jomā un sekojot labas prakses norādījumiem. Tas ietver risku novērtēšanu, profilakses pasākumu ieviešanu un pastāvīgu šo pasākumu efektivitātes kontroli. Profilakses pasākumu ieviešana nenozīmē papildu izmaksas uzņēmumam, tieši otrādi – patiesībā uzņēmumos, kur tiek īstenota negadījumu un kritienu samazināšanas politika, pieaug arī produktivitāte.

Turklāt ne vienmēr risku novērtēšana uzņēmumam jāveic par saviem līdzekļiem. Latvijas Darba devēju konfederācija (LDDK) sniedz iespēju pieteikties bezmaksas darba vides risku novērtēšanai savā uzņēmumā jeb tā sauktajam *de minimis* atbalstam. Šī aktivitāte tiek īstenota pēc Eiropas Savienības struktūrfondu projekta «Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos». LDDK to īsteno ciešā sadarbībā ar Valsts darba inspekciju un pilnsabiedrību «6KI», kurā ietilpst sešas kompetentas darba aizsardzības institūcijas.

Risku novērtēšanas gaitā uzņēmumā tiek apsektas darba vietas un noteikti kaitīgie faktori, kas var ietekmēt nodarbināto drošību un veselību. Pēc tam darba devē-